

Պիա Յուլ

ՀԱԼԱՆԴԻ ՍՊԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՎԵՊ

Թարգմանիչներ՝

Կ. և Ա. Աղաբեկյաններ

Գ Ի Տ Ա Ն Ք

Երևան 2016

Pia Juul, MORDET PÅ HALLAND

Յուլ, Պիա

ՀԱԼԱՆԴԻ ՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ – Վեպ, Եր.: Գիտանք,
2016, 136 էջ.

Այս վեպը տասներորդ գիրքն է XXI դարի քրեավեպ մատենաշարի, որը ներառում է տարբեր ազգերի ներկայունս ստեղծագործող լավագույն գրողների երկերի հայերեն թարգմանությունը: Յեղինակը հայտնի գրող է, բանաստեղծուհի, Դանիայի գրականության ակադեմիայի անդամ: Այս վեպը արժանացել է Դանիայի գլխավոր մրցանակին և թարգմանվել է հիմնական եվրոպական լեզուներով: XXI դարի գեղարվեստական գրականության նոր տեսակ է՝ «գրական քրեավեպ»: Սպանությունը և դրա հետաքրննությունը ընդամենը հետնապատկեր է, որը հեղինակն օգտագործում է՝ մարդկանց հարաբերությունների, ընտանիքի, սիրո, դավաճանության, վշտի բազմերանգ հոգեբանությունը բացահայտելու համար:

ISBN 978-9939-810-32-4

© Pia Juul, 2009

Published in agreement with Stilton Literary Agency

© Գիտանք, թարգմանության և ձևավորման համար, 2016

Ուրախությամբ ու ցնծությամբ թող միանան
իրար տենչող սիրահարմերը:
Ծվեղական ժողովրդական երգ

1

Նախորդ երեկոյան մենք նստած էինք իյուրասենյակում: Ես խնում էի սուրճ, նա՝ գարեջուր: Դիտում էինք քրեանկար:

- Կուլենայի նրա ննան լինել, - ասացի՝ նկատի ունենալով խուզարկուին. հեռուստացույցով երբևէ ցույց տված միակ կարգին կինն էր:

- Բայց ննան չես, չէ՞:

Գլուխս շրջեցի, նայեցի նրան: Կանանց դեմքը թորշոնմում է, տղամարդկանցը՝ գիրանում:

- Գիրացել ես, - ասացի:

Նա շրջեց գլուխը, նայեց ինձ:

- Որտե՞ղ, - հարցրեց տագնապով:

- Դա- հա- հա, - ասացի:

- Յոթին մեկնելու եմ, - ասաց նա և անջատեց հեռուստացույցը:

- Գնամ մի քիչ գրեմ: - Փարվեցի նրա պարանոցին և որքան կարող էի ամուր հպվեցի նրան, մենք համբուրվեցինք, այսու քսեցի նրա խոզանին: - Երկար չի տևի:

Աշխատասենյակ մտնելով՝ դիպա ինչ-որ բանի, խարիսափելով մոտեցա գրասեղանին ու վառեցի լամպը: Համակարգիչը առկայօնեց: Սեղանին գոլ ջրով բաժակ կար: Մի կում անելով՝ միացրի նվազարկիչը և դարակից վերցրի ու դրեցի առաջին պատահած խտասկավառակը: Սենյակով մեկ թնդաց Im wunderschönen Monat Mai երգը: Անմիջապես անջատեցի: Դիաքքանչ մայիսի մասին այս երգը կարող եմ լսել միայն բարձր հնչողությամբ. այս ուշ ժամին ուրիշ ոչ ոք ուրախ չի լինի:

Արթնացրի համակարգիչը, մի գիրք բաց արեցի, ապա մի կողմ դրեցի: Կտկտացրի մկնիկը, բացեցի բառաշարը. նույնիսկ բաց չէր, վերջին ուղղումն արել էի երկու օր առաջ, լոկ մի քանի ստորակետ էի ուղղել: Ես նույնպես կարող էի պարզապես գնալ քնելու. գուցե նա դեռ քնած չէ: Մրսեցի, հատակից վերցրի բրոյա վերնազգեստը, քաշեցի վրաս ու սկսեցի կարդալ: Դետո գորեցի:

Նման բան ինձ հազվադեպ էր պատահել, մոռացա, որ արդեն գիշեր է, ամբողջովին կլանվեցի գրելով: Ժամեր անցան: Մեջքս բռնված էր, երբ նորից բարձրացրի գլուխս: Լույսը բացվում էր, և ծովախորշը անհավանական գույն ուներ: Վեր կացա ու բացեցի լուսամուտը: Այգու գրուցարանի տանիքին նստած դայլայլում էր սև կեռնեխը: Գարնան չքնաղ առավոտ էր, բայց եթե գիշերը չես քնել, և անբողջ մարմինդ ընդարձացած է, իսկ գլուխս լեփ-լեցուն է մտքերով, բայց և միհաժանանակ՝ դատարկ, ապա թվում է, թե ամեն ինչ վատ է:

Փորձեցի պատկերացնել, թեև դա ինձ բնորոշ չէր, թե ինչ բառերով կարելի է նկարագրել ծովախորշը: Արևը նոր էր ծագում, և ջուրը ամեն պահ փոխում էր գույնը:

Չէի ուզում արթնացնել Յալանդին. ամեն դեպքում նա վեր էր կենալու: Զուգարան գնալուց հետո վերադարձա հյուրասենյակ և պառկեցի բազմոցին ու ծածկվեցի: Արթնացա ինչ-որ աղմուկից, թեև չհասկացա՝ ինչ աղմուկ էր: Ներսս թնդում էր դրա արձագանքը: Նստեցի ու ափերով գրկեցի գլուխս. այդ շարժումը տեսել եմ շարժանկարում: Ուշքի գալով՝ ծածկոցաշալը փաթաթեցի ծնկներիս: Վախեցա՞ծ էի: Չեմ կարծում: Դա անհետերություն կլիներ և գուցե կանխազգացում: Բայց ինչ էլ որ լիներ, հիշում եմ, որ անհանգստություն զգացի. ինչ-որ բան կարգին չէր: Գուցե լսեցի դրան շրիկո՞ց, երբ Յալանդը գնո՞ւմ էր:

Լողասենյակի ճանապարհին հայացք նետեցի ննջարան. անկողինը դատարկ էր: Ուրեմն մեկնել էր:

Ցնցուղի տակ գիտակցեցի, որ միջանցքում տեսել եմ նրա վերարկուն ու գործապայուսակը: Ուրեմն նա այնուամենայնիվ չէր մեկնել: Փակեցի ծորակը և կանչեցի նրան: Չպատասխանեց. այժմ ես իրոք անհանգստացա, սրբվեցի, փաթաթվեցի ցանքոցով և շրջեցի տնով մեկ: Մուտքի դռան փայլատ փոքր ապակու միջով տեսա ինչ-որ մեկի, կարծեցի, թե գուցե նա է այնտեղ կանգնած, և ուզում էի բաց անել, երբ ինչեց դռան զանգը:

- Գալիս եմ, - գոռացի ու վազեցի ննջարան:

Մի կողմ գցեցի ցանքոցը, հագա Յալանդի բաղնիքի զգեստը և գոտին հապճեպորեն կապելով՝ գնացի դուռը բացելու: Շեմին կանգնած էր մի շփորահար տղամարդ:

- Օրենքի անունից, - ասաց նա, և ձայնը կտրվեց: Նա բարձրացրեց ձեռքը. - Յինա ժամը 7:47 է, և ես քեզ ձերբակալում եմ...

Նա շնչասպառ էր:

Ես չէի հավատում ականջիս: Մինչդեռ ճանաչեցի տղամարդուն: Մենք ծանոթ չէինք, բայց ճանաչեցի նրան. ամեն առավիտ նա կայանում էր ինքնաշարժը ոստիկանության բաժնի դիմաց: Մի անգամ գնացել էի այնտեղ՝ անձնագրիս ժամկետը երկարացնելու: Զգիտեի՝ նա ոստիկա՞ն է, թե՞ գործավար, երբեք չէի մտածել դրա մասին, իսկ հիմա առավել ևս: Ես չծիծառեցի, որովհետև սա նման չէր կատակի. տղամարդը շվարած ու վախեցած տեսք ուներ:

- Դու Յալանդ Ունեսի կի՞նն ես, - հարցրեց նա:

- Իհարկե, - պատասխանեցի:

- Դու ձերբակալված ես՝ քո անուսնուն սպանելու համար... - Նա երկուակ ծալվեց. իսկապես սաստիկ շնչասպառ էր:

Նրա կողքով դուրս եկա հրապարակ, կանգնեցի սառը գետաքարերին և նայեցի շուրջու: Յրապարակի մյուս ծայրում ամբոխ էր հավաքվել: Յեռվում ոռնում էր ոստիկանության շչակը:

- Ի՞նչ է պատահել, - հարցրի ես:

Յարևան տնից քարե սանդղամուտք դուրս եկավ ինգերը:

- Բյոռն, ի՞նչ է պատահել, - հարցրեց նա տղամարդուն:

- Յալանդ Ռուսին կրակել-սպանել են, - ասաց նա հևալով և ցույց տվեց հրապարակի մյուս կողմը: Իսկ հետո ինձ: - Նա է...

Ես վազեցի:

- Կանգնեցրեք նրան, - գոռաց ապուշը ու նետվեց իմ հետևկից:

Ես վազեցի այնտեղ՝ տեսնելու, թե ինչ է եղել, այլ ոչ թե փախչում էի: Անհեթերը այն չէր, որ նա պնդում էր, թե ես սպանել եմ ինչ-որ մեկի, այլ այն, թե իրը Յալանդը սպանվել է: Չէի կարող դրան հավատալ, մինչև որ տեսա իմ աչքով:

«Եթե հեռանաս, - զգուշացրեց ամուսինս տասը տարի առաջ, - ապա այլս երբեք չես տեսնի Արիին»: «Դու չես որոշողը», - պատասխանեցի ականջ ծակող ծայնով: Եվ նույնիսկ զարմացա, թե որքան բարձր ու սուր էր իմ ծայնը: Այն ժամանակ Արին տասնչորս տարեկան էր, կարող էր ինքը ընտրել: Կարող էր և ընտրեց: Կամ նա ավելի լավ էր ծանաչում մեր դստերը, քան ես, ինչը հնարավիր է, կամ էլ ավելի հավանական էր, որ համոզել է Արիին: Այդ պահից ի վեր Արիին շատ հազվադեպ եմ տեսել, վերջին անգամ շատ վաղուց էր: Նա համար էր: Ինձ մնացել էր նրա լուսանկարներով փոքր նկարամատյանը, որը մաշել եմ նայելով:

Սակայն ես գիտեի, որ անիմաստ է տրվել զգացմունքներին: Դուստրս արհամարհում էր ինձ. Ես էլ էի ինձ արհամարհում, երբ խորհում էի դրա մասին, ուստի շատ հազվադեպ էի դա ա-

նում: Իմիջիայլոց, ես գրեթե դադարեցի խնել նրանցից հեռանալուց քիչ անց, համենայն դեպս, չի խմում հարբեկու նպատակով: Որովհետև, երբ հարբած նստում էի ու արցունք բափում Արիի համար, այդ վիճակում զգում էի Յալանդի դժգոհությունը, որ ես այլևս չեմ մտածում լոկ նրա մասին, այլ շարունակ հիշում եմ դստերս: Եվ այդժամ որոշեցի բավարարվել մեկ գավաթ գարեջրով, մեկ բաժակ գինով: Յալանդը դեմ չէր. միայն թե ես ամբողջովին կլանված լինեի նրանով, և ես կլանված էի: Նա կարիք չուներ դա բարձրածայնելու, ես որսում էի նվազագույն ազդանշանը: Բացի այդ, եթե ես ամբողջովին կլանված չլինեի նրանով, ամեն ինչ զուր կլիներ: Միանգանյան զուր:

Ես քարացա: Կանգնել էի քիչ հեռու և նայում էի Յալանդի ծանրաքաշ մարմնին, նրա դեմքին՝ գետաքարերի հետնապատկերին, կիսաքաց մեկ աչքին, խոշոր բերանի նեղ շուրբերին, հետ սանրված ալեխառն մազերին, սև փողկապին, արյունոտ բծով սպիտակ վերնաշապկին: Գիրացած:

Արի, մտածեցի:

Թաց գետաքարերը փայլում էին, օրը բացվում էր: Սովորաբար ամայի հրապարակը այժմ լեփի-լեցուն էր, դեղին ու սպիտակ պատերի երկայնքով արդեն ծաղկում էին վարդերը:

Ինչ-որ մեկն ասաց. «Նրա ամուսինն է», մի կողմ քաշվելով՝ ինձ ճանապարհ տվեցին, բայց տեսածս ինձ բավական էր: Զգում էի ինձ հառած հայացքները: Մտքիս խորքում ինչ-որ բան ինձ առաջարկում էր ընկնել նրա մարմնին ու բարձրածայն հեկեկալ, բայց ամեն ինչ շատ աղոտ էր ու ամիրական, և իմ դերասանությունը ոչինչ չէր պարզեցնի: Ես ընկրկեցի և ի վերջո վերադարձա տուն, ոտքերս ասես սառուց լինեին: Մուտքի դուռը դեռ լրիկ բաց էր, և այն պահին, երբ ձեռքս զցեցի բռնակին, սկսեցի ցնցվել: Յազիվ էի դուռը փակել հե-

տևիցս, իջա նախասենյակի հատակին և կուչ գալով հեկեկացի: Բայց մտքումս ոչ թե «Դալանդ, վա՞յ, Դալանդ» էր, այլ կրկին, ինչպես քիչ առաջ հրապարակում. «Աբի: Ուզում եմ զանգել Աբիի՞ն»: